

המסר האקטואלי של שנת תשע"ח:

ת'פיצו ש'יחות ע'ל ח'ומש!

בעיצומן של ההכנות הקדחתניות לפסח אשתקד, אור ליום הבהיר י"א ניסן, טילפן אליי ידיד שרצה לשמח את לבי בבשורה טובה:

מכון תורני חשוב ומפורסם, הוציא לאור ספר חדש המהווה לקט מובחר של פירושים וביאורים על התורה, בדרך הפשט – "פשוטו של מקרא". הספר נחשב כהצלחה גדולה, והוא נחטף בשוק הספרים התורניים במהירות רבה.

ובכן, הבשורה היא שבתוך רשימת הספרים שמהם נלקטו הפירושים – הנמצאת כרגיל בסוף הספר כביבליוגרפיה – נמצא גם ספר די-חדש, שזכיתי ליטול חלק בעריכתו: 'ביאורי החומש', המלקט פנינים וחידושים מתורת הרבי על חמשה חומשי תורה (זהו השם המקורי של הסדרה שיצאה לאור על ידי 'היכל מנחם' בירושלים בתשעה כרכים, ולאחר מכן אוחד החומר בחמשה כרכים בשם 'המאור שבתורה').

כמובן, מלבד השמחה האישית הטבעית וכמאמר 'אדם חס על מעשה ידי', התעוררה שמחה 'חסידיית', על כך שדברי תורתו של הרבי על פשט המקרא מקבלים את ההערכה הראויה על ידי אותו מכון גדול, וכך מתפשטים ומופצים בין יושבי בית המדרש באשר הם.

כשהלכתי לרכוש את הספר החדש על מנת לראות הדברים מקרוב, נוכחתי לראות שבאותה רשימה שבסוף הספר החדש נזכר גם הספר הותיק 'ביאורים לפירוש רש"י על התורה', שזכה להיות החלוץ במלאכה חשובה זו של ריכוז ביאורי הרבי על 'פשוטו של מקרא'.

[הספרים המקוריים המגישים את תורת הרבי - 'לקוטי שיחות' או 'תורת מנחם' - לא נזכרו באותה רשימה. בענין זה יש ללמד זכות: מי שאינו מאנ"ש במובן המקובל, ולא התרגל מצעירותו בלימוד ספריו המקוריים של הרבי – קשה לו ערבוב התחומים שבספרים אלו: הפשט, הרמז, הדרוש והסוד באים כאחד, ללא חלוקה מסודרת וברורה. אנו החסידים מבינים את הפלאתה של גישה זו, המבטאת רחבות אופקים בלתי גבולית, אך עדיין קיימים אנשים רבים שלא הגיעו למדרגה זו ודרך לימוד זו 'מסנוורת' אותם במובן של בלבול, ואכמ"ל].

וכאן הבן שואל: לשמחה זו מה עושה? ובמלים אחרות: מה החידוש?

אז זהו, שלצערנו זה לא כל כך פשוט ומובן מאליו. בשנים האחרונות יצאו כמה ספרים העוסקים ב'פשוטו של מקרא', שבאופן טבעי היו יכולים להפיק תועלת רבה מביאורי הרבי על חומש ורש"י – ובפועל לא עשו זאת. למה באמת? איני יודע. אך זו המציאות, שביאורי הרבי לא צוטטו על ידיהם ואולי עורכי הספרים הללו בכלל לא יודעים על קיומם.

לכן שמחתי לשמוע על קיומו של הספר החדש שעורכיו כן השכילו להביא מ'ביאורים לפירוש רש"י' ומ'ביאורי החומש', ומיהרתי לקנות את הספר לכבוד חג הפסח, מדין "חייב אדם לשמח את עצמו ברגל".

אך השמחה לא החזיקה מעמד זמן רב. כשהתחלתי לדפדף בין דפי הספר עצמו (ולא רק בביליוגרפיה שבסופו), התאכזבתי לגלות ש... אין זכר לביאוריו של הרבי!

לאמיתו של דבר, מדובר בספר ענק, שיקח זמן רב עד שאספיק לעבור על כולו ממש. אך בהיכרותי עם 'ביאורי החומש', הצאתי בכמה סוגיות ידועות, שבתורת הרבי מצינו בהן 'מהלכים' מחודשים ונפלאים שמי שרק מכיר אותם אינו יכול להתעלם מהם ("געדיכטע" בל"א). בכל אותן סוגיות לא מצאתי זכר לחידושיו של הרבי, מלבד פעם אחת שבה כן הובא ה'מהלך' של הרבי אבל לא בשמו – אלא בשם איזה ספר לא מוכר (שאפילו בביליוגרפיה אינו מוזכר).

אז מה העניין? למה מזכירים את ספרי הרבי ברשימת הספרים אם בפועל לא השתמשו בהם? קשה להבין. ואולי באמת לא חיפשתי מספיק, וכן נעשה שימוש ב'ביאורים לפירוש רש"י' וב'ביאורי החומש'. יתכן וכדאי היה להכריז על פרס כספי למי שיצליח למצוא בתוך הספר הנ"ל ציטוטים מהספרים האמורים.

*

יהיו מן הסתם 'שפיץ-חב"ד' שיטענו: מה איכפת לנו? והגדיל אף חסיד אחד שכאשר סיפרתי לו על התופעה המשונה, הגיב ואמר: כנראה שהיו להם את הספרים, אבל לא ציטטו מהם משום שפשוט לא הצליחו להבין מה שכתוב...

ואמנם, כמו שאמר הרבי פעם "עם שפיץ-חב"ד אי אפשר להתווכח"... אבל בעניננו זה ממש לא נכון. עיון חפוז בכרכים הראשונים של 'אגרות קודש', יגלה שעשרות (!) מכתבים של הרבי למחברי ספרים עוסקים בנושא זה – כאבו של הרבי לנוכח העובדה שיצא ספר חדש בתחום מסויים, ותורת רבותינו נשיאינו אינה מצוטטת בו מספיק.

הנה דוגמא אחת לכאב זה שאותו מביע הרבי באגרת מכ"ב שבט תש"ט, בקשר לסדרת 'צמח צדק' שיצאה לאור אז על ידי קה"ת:

"זה יותר משנתיים שהוצאה הנ"ל יצאה לאור, אחרי שזה עשירות בשנים אזלו ספרי הצמח צדק מן השוק. השמע ממי שהוא דבור של שמחה על מאורע זה? נדפסים בארץ הקודש הערכות אודות ספרים, גדולים וקטנים, כמעט בכל יום. הנדפסה הערכה אחת לכל הפחות על דבר הצמח צדק? אם הוא שייך לספרות – מפני מה לא עורר את תשומת לב הקהל הדתי בארץ הקודש על זה?

איני רוצה להאריך בזה, באשר איני יודע מהנעשה אתו .. אבל בכל אופן, יחס אנ"ש וגזע אנ"ש בארץ הקודש לספרות חסידות חב"ד – מוזר הוא ומכאיב ביותר"...

*

נחזור לעניננו :

כיום קיימת התעניינות רבה בכל חוגי הציבור בנושא זה של 'פשוטו של מקרא', התעניינות שלא היתה קיימת בשעתו, כאשר החל הרבי את ההתעוררות בענין זה.

מספרים שכאשר יצאו לאור ה'לקוטי שיחות' הראשונים העוסקים ברש"י על התורה, הביא אותם אחד החסידים ליהודי ירושלמי תלמיד-חכם גדול. אותו יהודי עיין ב'לקוטי שיחות' כמה ימים, ולאחר מכן החזיר אותם לידידו החסיד, והפטיר: "גאונות!!! אם זה היה על הרמב"ם – זה היה להיט"...

המצב כיום השתנה. הנושא של לימוד הפשט, חומש ורש"י, 'תפס' את הציבור התורני לגווניו וכל מי שמכבד את עצמו מפרסם מהגיגיו בתחום זה. על רקע זה מתבקש מאוד לפרסם ולהפיץ את תורתו הרחבה והעמוקה של הרבי על 'פשוטו של מקרא', וחבל שעדיין לא נעשה מספיק בתחום זה.

עכשיו, כשאנו מתחילים מחדש את לימוד התורה עם פירוש רש"י, פותחים בבראשית, מן הראוי להקדיש מחשבה ותשומת לב לשאלה – כיצד אנו משווקים ומפיצים לכל גווני הציבור את ה'ביאורים' לפירוש רש"י על התורה של הרבי; וכסימן השנה תשע"ח – ת'פצו שיחות ע"ל ח'ומש!